

FELOLVASÓ ALKALMAK ÉS OLVASÓTÁBOROK A HALIS ISTVÁN VÁROSI KÖNYVTÁRBAN

Az olvas népszerűsítése – minden korosztályban – kötelessége, feladata és lehetősége a könyvtárnak. Kötelessége és feladata, hiszen ezt elvárja tőlünk a közgondolkodás, a fenntartó, a potenciális olvasó. Ennek ellenére nekünk elsősorban, mint lehetőségre kell gondolnunk rá. Lehetőségre, mert olvasónk, munkánk alanya (aki felé irányul legtöbb tevékenységünk), „üzleti partnere” könyvtárhasználatával, adományaival, vagy a könyvtárat is érintő döntéseivel részt vesz működésünk biztosításában.

Az olvasást nem lehet elég korán kezdeni, így annak népszerűsítésénél sincs korhatár. Viszont a népszerűsítés hangsúlyai és formái nem egyformák, igazodnak a korosztályok, generációk, speciális közösségek és csoportok adottságaihoz és lehetőségeihez. Jó volna szakmai konferencián, interneten az olvasás népszerűsítésének céljairól, módszereiről, annak hatásairól megyei és régiós szinten eszmét cserélni.

Most – gondolatébresztésként, vázlatosan – csak az általános iskolás korúak körében elindított két kezdeményezésről szólok, a Benedek Elek meseolvasó napokról és olvasótáborainkról.

A nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár már alakulásától szervez olvasást és irodalmat népszerűsítő programokat az iskolás korúaknak: író-olvasó találkozót, mese- és versmondó rendezvényeket (általában iskolákkal, más intézményekkel társulva); a város, városkörnyék általános iskolai osztályai állandó látogatói gyermekkönyvtárunknak. A részletesebben bemutatott két kezdeményezés nem előzmény nélküli, sokféle módszert kipróbáltunk már korábban, de egyik korábbi programunk sem volt olyan komplex, mint ez a kettő. Igaz, ehhez csak az új épület adott megfelelő környezetet és infrastruktúrát.

2005 fontos dátum az olvasásnépszerűsítés tekintetében országosan is, Zalában is. Ugyanis ekkor indult el a Magyar Olvasástársaság (Hunra) Benedek Elek születésnapjához (1859. szeptember 30.) kötődő akciója, a Népmese Napja rendezvénysorozat, melynek kapcsán elindítottuk a nagykanizsai Benedek Elek meseolvasó napokat, csatlakozva ezzel az országos akcióhoz.

Másik programsorozatunk a Nagy Könyv akciósorozat részeként indult el, szintén 2005-ben. Az első olvasótábor sikerén felbuzdulva és tapasztalataink okulva 2006-ban, és 2007-ben újabb négy tábort szerveztünk meg. Mindkét rendezvénysorozatot megszervezhettük volna korábban is, mégsem tettük. Vajon miért? Mit adtak hozzá már korábban is megfogalmazódott ötleteinkhez, kisebb kezdeményezéseinkhez, hogy azok aztán kiteljesedhessenek? Ha a két programsorozatot összevetjük ebből a szempontból, az derül ki, hogy elsősorban szakmai bátorságot, s valamiféle hivatkozási alapot adnak az országos kezdeményezések. Szakmai bátorságot, hogy saját humán erőforrásainkat és anyagi lehetőségeinket felmérve elkezdjük megvalósítását, s azt a hivatkozási alapot, mellyel ezt a bátorságot (és nem vakerőséget) igazolni tudjuk partnereink, a fenntartónk, vagy a város közvéleménye előtt. Fontos a hivatkozási alap a partnerkapcsolatok tekintetében is, mert országosan is hitelesített kezdeményezéshez mindenki szívesebben kapcsolódik, mint kisebb saját kezdeményezésekhez.

A két sorozat különböző a költségvetését tekintve. A Nagy Könyv program keretében megszervezett első olvasótáborhoz jelentős forrásokat nyújtott a Zala megyében biztosított keret. (Itt köszönet illeti a Deák Ferenc Megyei Könyvtár munkatársait, akik segítettek a program pénzügyi végrehajtásában.) Így arra is volt mód, hogy a lehetőségek széles skáláját végigjárva minden tervezett programelemet megvalósíthassunk. El-

engedhetetlen volt e tapasztalat a későbbi olvasótáborok szervezésében és lebonyolításában, az erőforrásokhoz való igazításban. A Benedek Elek meseolvasó napokat viszont csak saját költségvetésünkből fedeztük, a részt vevő iskolák, óvodák és a Kanizsa TV-vel együttműködésben, s ez jelentős humánerőforrást biztosított a programnak. Tehát – bár fontos kelléke a pénz az olvasás népszerűsítésének is – nem az anyagi lehetőség az országos programok legjelentősebb hatása, hanem az innovatív szakmai szellemiség és a cselekvéshez szükséges kompetencia felkínálása.

Most lássuk részletesebben is a két programsorozatot:

A Benedek Elek meseolvasó napok alapgondolata az olvasás, felolvasás népszerűsítése és egy szellemi kapocs létrehozása generációk: óvodások és iskolások közt, mesehallgatók és meseolvasók közt. A Halis felolvasóestek tapasztalatait felhasználva szerveztük meg programunkat, mely során nagykanizsai általános iskolások olvastak fel óvodásoknak egy-egy mesét, meserészletet. Fontos eleme a programnak, hogy az óvodások abból az iskolából valóktól hallgatnak mesét, ahova valószínűleg ők is kerülnek, s azt reméljük, hogy a jól és jókedvvel olvasó iskolás megfelelő ösztönzés a majd olvasni tanuló, most még csak olvasni vágyó óvodásnak.

Az első esztendőben (2005) két alprogramból állt a rendezvény: szeptember 29-én a *népmese az olvasás.nagykar.hu-n* címmel nyílt napokat tartottunk a könyvtár központi, Kálvin téri épületében, a kiskanizsai és a Hevesi S. úti fiókkönyvtárakban, ahol azt mutattuk be, hogy hányféle formában (könyvként, folyóiratban, CD-ROM-on, kazettán, videón, interneten stb.) juthatnak hozzá kedvenc meséikhez a gyerekek. Másnap délelőtt a gyermekkönyvtárunkban Benedek Elek: Magyar népmesék című könyvből olvastak fel a Péterfy Sándor Általános Iskola és a Rozgonyi úti Általános Iskola tanulói az Attila úti Óvoda és a Rozgonyi úti Óvoda óvodásainak.

2006-ban szélesítettük a kaput: elsősorban a családok bevonásával. Szeptember 29-én Benedek Elek „Magyar mese- és mondavilág” című könyvből olvastak a diákok; az említett iskolákon kívül a Batthyány Lajos Gimnázium és Általános Iskola kisgimnazista diákjai is olvastak az Attila úti, és Rozgonyi úti óvodásoknak. Másnap az Olvasó család címmel a Nagycsaládok Nagykanizsai Egyesületével (NANE-vel) közösen mesélő játszóházat szerveztünk. Közben sokat beszélgettünk szüleikkel a mesélésről, az olvasásról, mesenézésről. A mesélő játszóházban óvodások és még kisebbek „összetapogathattak” sokféle mesekönyvet; amelyik tetszett, a szülők ki is kölcsönözhatték a könyvtárból, a nagyobbak pedig mesét hallgathattak CD-ről, videóról.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermeket nevelőknek (szülőknek, nagyszülőknek, pedagógusoknak) segítséget adjunk az Internet és az elektronikus információhordozók tartalmát illetően. Nézetem szerint ugyanis a tiltás önmagában (ne TV-z, ne gépezz) nem fordít az olvasás felé, az igényes képi vagy hanginformáció viszont igen (például állatos filmek nézőjéből vált már állatos könyvek kölcsönzője). Az olvasásnak be kell épülnie az iskolás korban az informálódás eszközei közé, s később ott kell maradnia. Ez mindannyiunk létérdeke. Nem csoda hát, hogy a meséléssel kapcsolatos programjainkban a nemzedékek közötti kapcsolat létrehozása és a család segítése a nevelésben kiemelten fontos elem.

A 2006-os rendezvényekből elindult egy másik, egész éven át tartó sorozat is: a Kanizsa TV Esti mese című műsorában mutatkozhatnak be a mesenapokon vagy másutt szépen olvasó gyerekek. A Halis István Városi Könyvtár és a Kanizsa TV közös akciójában eddig harmincnégy gyermek olvashatott fel, került műsorba, s ez azt is jelentette, hogy harmincnégy család ült le gyermeke kedvéért mesét hallgatni a TV elé. Ebben a programban nem mesemondóverseny nyertesek mondhatnak csak mesét, hanem minden

rendszeresen olvasó gyermek megtapasztalhatja a meseolvasás TV felvételének élményét. A műsorba kerülésnek természetesen vannak minőségi követelményei, de ezt a televíziós szakember ítéli meg. 2007-ben ezt az olvasótáboros gyerekekkel is kipróbáltuk – nagy sikerrel.

Másik, immár hagyományos rendezvényünk a szünidő elejére szervezett olvasótábor. 2005-ben egyet, 2006-ban és 2007-ben két-két tábort szerveztünk meg eredményesen. 2005-ben 25, 2006-ban 37, 2007-ben 20 gyermek, fiatal felnőtt vett részt az általános iskolák felső tagozatosainak meghirdetett táborban. Örvedetes, hogy 2006-ban 12, 2007-ben 7 visszatérő gyermek volt, annak ellenére, hogy minden évben nagyon hasonló programot valósítottunk meg. 2007-ben kevesebben jelentkeztek, de ennek oka nem a tábor kedveltsége volt. (Természetesen már a szervezés időszakában vizsgáltuk, hogy miért jelentkeztek kevesebben, ennek a vizsgálatnak fontos tanulságai ezek). Elsősorban egy hirtelen jött túlkínálat volt az ok, ugyanis – a korábbi évektől eltérően – sok speciális tábor (pl. balett, néptánc, kézműves) és a tanulmányi saktáborok a szünet elejére szerveződtek, miután júliusban, augusztusban a gyermekek nagy hányada szüleiivel nyaral. Így sok olyan gyermek volt (14-en!) akik szóban jelezték részvételüket, de később (többnyire az utolsó héten) szüleik lemondták. Volt például olyan táborozó, aki ezért egy nappal később jött, illetve az utolsó napon nem vett részt. Ezen túl viszonylag későn jutottunk pályázati támogatáshoz, így később is tudtuk megkezdeni a szervezést. A három év tapasztalatait összegezve az is megállapítható, hogy a pedagógus kollégák csak nagyon kis arányban vesznek részt táboraink szervezésében, propagálásában, a legtöbb gyerek osztálytársától vagy az általunk neki, mint olvasónknak kiküldött levélből értesült a táborról. Mindez arra figyelmeztet bennünket, hogy a folyamatosan változó körülményekhez folyamatosan igazodva kell szerveznünk olvasásnépszerűsítő rendezvényeinket.

A táborok programja (az utolsó kettőé a www.olvasas.nagykar.hu-n megtekinthető) sok rövid (30-50 perces) és változatos programelemből áll össze minden évben. Célunk az, hogy a résztvevők minden olyan formában találkozzanak szöveggel és alkotóval, ahogyan ezt könyvtárunkban tehetik, s aktív részesei lehessenek az eseményeknek. Ezért négy nagy egységből áll össze – minden évben aktualizálva – a tábor heti rendje.

1. a KÖNYVTÁR

- A kiskönyvtáros foglalkozásokon a gyermekkönyvtárban ismerkednek meg a gyerekek a könyvtári állományokkal, jelzetekkel, a katalógus használatával, a visszasorolás szabályaival. Azt reméljük, hogy az iskolás hétköznapiakban ők lesznek kompetens segítői társaiknak.
- Könyvkötészeti és kiállítás rendezési foglalkozáson pillanthatnak be a könyvtárhoz kapcsolódó technológiákba. A tábor alatt fűznek maguknak olvasónaplót, kipróbálhatják a préseket, vágógépeket, és a kiállítási anyagok készítését. 2007-ben például a Tarnóczy Attila által létrehozott iskolatörténeti kiállításban segítettek.
- A könyvtár internetes felületeinek használata is minden nap előkerült, 2006-tól a nagykar.hu-ban dolgoztunk. Ennek eredményeként jött létre a már említett olvasa.nagykar.hu-n az olvasótáboros tartalom is.
- Az önismereti program keretében a könyvtár Pályaválasztási Tanácsadójában önmagukkal és társaikkal ismerkedtek a gyerekek. Önismereti tesztek életútrajzok születtek, s közben megismerték e szolgáltatásunk tartalmát is.

2. az IRODALOM

- Irodalmi emlékek, emlékhelyek látogatása Nagykanizsán és környékén. 2005-ben a Mura mentén (Zajk, Murakeresztúr), 2006-ban Iharosberényben, Curgón és Liszóban (Csokonaira emlékező túránkon), 2007-ben pedig Berzsenyi Dániel vidékén, a Marcali hegyháton (Nikla, Buzsák, Somogyvár) kirándultunk busszal. Nagykanizsai sétáinkon Arany János, Zrínyi Miklós, Csokonai Vitéz Mihály és Hevesi Sándor portréit rajzoltuk meg.
- A tábor programjában minden évben volt irodalom vagy művek bemutatására alkalom. 2005-ben a gyermekek által választott Nagy Könyveket mutatták be, 2006-ban Csokonai Vitéz Mihály „Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak” című műve került elő, 2007-ben pedig a meseolvasás és mesedramatizálás állt a középpontban.
- Az irodalmi és nyelvi játékok mindennap előkerültek, 2007-ben például Irodalmi boszorkánykonyha néven.
- Gazdagok voltak táboraink az irodalomhoz kötődő vendégek látogatásában is. Elsősorban nagykanizsai kötődésű költőket, írókat, előadókat, könyvkiadókat láttunk vendégül zenés irodalmi programjainkon.

3. a VÁROS.

- A Városunk történetével kapcsolatos foglalkozások azért fontosak, hogy kialakulhasson a gyerekekben az az identitás, mely majd őket felnőtt korukban is a város szellemi életéhez köti, mely miatt távolról is könyvtárhasználók maradhatnak. Két programelem is kötődött ehhez: a Thúry György Múzeummal együttműködve a táborokban feldolgoztuk a várostörténeti kiállítás anyagát. Ez azt jelenti, hogy minden nap megnéztünk egy-egy részt, a látottak alapján a gyerekek kérdéseket fogalmaztak egymásnak, majd ezekből a kérdésekből egy kérdőív állt össze. Erre a kérdőívre kellett az utolsó látogatási napon válaszolni. Itt meg kell köszönjem a múzeum vezetésének, Száraz Csilla igazgatónak és Kunizs Zsuzsanna történésznek segítőkészségét és a kiállítási épületben dolgozók mindennapi segítségét.
- Nagykanizsai sétáinkon sok várostörténeti emlékekkel ismerkedtünk meg. Minden nap másfelé jártunk és minden nap előkerült feladat, kérdés, kérdés formájában egy-egy momentum. Köszönet illeti Tarnóczky Attilát, akinek emléktábláiból sokat elolvastunk és aki minden évben velünk sétált. 2007-ben például megszervezte, hogy megnézhesük a vasút Körfűtőházát, ipari műemlékeit, és a Téglagyárat.

4. a JÁTÉK

- Táborainkat végigjátszottuk. Elmaradhatatlan volt naponta a gólyalábazás, a nyelvi fejtörők megoldása, de jutott idő számháborúra is; érdekes játék volt saját újságok, a Kalaplap, 2007-ben saját honlapjuk szerkesztése is.

Táboraink eredményességét nehéz mérni, de a visszatérők jelentős száma és azok a kedves szavak, melyekből most idéze, sokat elárulnak:

„Nagyon jó volt az utolsó nap, de kár hogy vége. De jövőre is jönni fogok. Annyi mindent nem tudok mondani, de ebéd előtt elmentünk a Csengery út végére, ahol megnéztük a téglagyárat és a mozdonyokat meg a fűtőházat... Később elindultunk az Alsótemplomhoz számháborúzni. Sajnos én estem ki elsőre... Számomra nagyon élvezetes volt ez a tábor és szeretném ha a jövőben is ilyen nagyon jó élményben lenne részük a többi táborozóknak.” Gyarmati Dani

Befejezésül csak annyit üzennék minden kollégának: az olvasás népszerűsítése gyermekeknek sok odafigyelést jelentő, fárasztó munka, de jó mulatság, melyben mi is nevelődünk, jobbulunk – nem is keveset.

Kardos Ferenc